במדבר פרק ט"ו (אויטאָמאַטיש איבערגעזעצט)

Yiddish

אויטאָמאַטיש איבערגעזעצט

סיכום השיעור

סיכום: במדבר פרק ט"ו — מנחות, נסכים, חלה, שוגג קעגן מזיד, דער מקושש, און ציצית

דער קאנטעקסט און דער פלאץ אינעם חומש

במדבר פרק ט"ו קומט צוריק צו א פרשה פון מצוות, וואס איז כאראקטעריסטיש פאר דעם סטרוקטור פון ספר במדבר. דורכאויס דעם ספר במדבר טרעפט מען גרופעס פון מצוות וואס ס'איז שווער צו פארבינדן מיט דער סביבה'דיגער מעשה אדער מיט דעם סדר הזמנים. דאס איז בפרט אזוי אין דעם מיטעלסטן חלק פון דעם ספר — דער חלק וואס האנדלט מיט די נסיונות המדבר. כאטש מדרשים ברענגען פארשידענע שייכות'ן, איז קיינע נישט קלאר און נישט איבערצייגנד אויפ'ן פשט. די הלכות, בפרט די וואס שייכן זיך צו קרבנות, פונקציאנירן ווי א הוספה צום ספר ויקרא (תורת כהנים), ווי דער רמב"ן באמערקט.

די מצוה פון מנחות און נסכים

א נייער יסוד פאר אלע קרבנות

כאטש פארשידענע קרבנות זענען שוין בריית באהאנדלט געווארן — אין ויקרא, אין פרשת תצוה (דער קרבן תמיד), די מילואים, און אנדערע ערטער — דער כלל אז **יעדער קרבן בהמה דארף באגלייט ווערן מיט א מנחה (מעל-קרבן) און נסכים (גיס-אפפער)** איז נאך קיינמאל נישט געלערנט געווארן. דאס איז א גאר נייע שיכטע וואס ווערט צוגעלייגט צום קרבנות-סיסטעם. שפעטער, אין פרשת פנחס, ווען די קרבנות פון די מועדים ווערן באשריבן, זענען די מנחות און נסכים שוין אריינגעבויט. אבער דא ווערן זיי פרעזענטירט ווי א באזונדערע, אוניווערסעלע הלכה.

דאס באוויזט איינע פון די רעטענישן פון דעם סטרוקטור פון דער תורה: דאס גאנצע בילד ווי אזוי מ'איז מקיים איין מצוה דארף מען אפטמאל צוזאמענלייגענען פון עטלעכע צעשפרייטע ערטער.

דער „כי תבואו" ראם — שייכות צו ארץ ישראל

דער אפשניט הייבט זיך אן מיט „כי תבואו אל ארץ מושבותיכם" — „ווען איר וועט קומען צום לאנד פון אייער וואוינונג." כאטש ספר דברים פרעימט אפט מצוות אויף אזא אופן, איז דאס זעלטן פריער אין דער תורה (דער עומר איז איין ביישפיל). דאס איז די ערשטע מצוה אין מדבר וואס איז אזוי אנגעפרעימט, וואס גיט א סימן אז דאס זענען מצוות וואס זענען ספעציפיש געגעבן געווארן פאר דעם באזעצטן לעבן אין ארץ ישראל.

פארוואס די שייכות צום לאנד? קרבנות בהמה האט מען געקענט מקריב זיין אפילו ווי נאמאדן — מדבר-מענטשן האבן געהאט שאף און רינדער. אבער די מנחות און נסכים דארפן די דריי הויפט-פראדוקטן פון דעם לאנד: **תבואה (דגן), ווייַן (תירוש), און אויל (יצהר)**. אין מדבר האבן זיי געהאט מן אנשטאט אייגענע תבואה, וואסער אנשטאט ווייַן, און קיין ווייגערטנער. נאר ווען זיי וועלן זיך באזעצן אין לאנד וועלן זיי האבן די פראדוקטן צו מקריב זיין צוזאמען מיט זייערע קרבנות בהמה. דאס פארבינדט אויך דעם פרק טעמאטיש מיט דעם ריכטונג פון דעם ספר צום אריינגיין אין ארץ ישראל — כאטש לויט'ן סדר הזמנים זיצט עס צווישן דער מעשה פון די מרגלים און דער מחלוקת פון קרח.

דער גראדואירטער מאסשטאב פון קרבנות

די שיעורים פון מעל, אויל, און ווייַן גייען לויט דער גרויס פון דער בהמה:

- **שאף (כבש):** א' עשרון מעל, רביעית הין אויל, רביעית הין ווייַן
- **ווידער (איל):** ב' עשרונים מעל (פארדאפלט), שלישית הין אויל, שלישית הין ווייַן (נישט פארדאפלט — ארויפגעגאנגען פון א פערטל צו א דריטל)
- **אקס (בן בקר):** ג' עשרונים מעל (צוגעלייגט א גאנצן עשרון יעדע שטאפל), חצי הין אויל, חצי הין ווייַן

דאס גילט אומאפהענגיג פון דעם סארט קרבן — עולה אדער זבח, נדר אדער נדבה, קרבנות מועדים, אדער קרבן תמיד. פאר מערערע בהמות ווערן די שיעורים פארמערט אנטשפרעכנד.

גלייכע דין פאר אזרח און גר

דער פסוק באטאנט דריי מאל אז דער זעלבער דין גילט פאר ביידע — דעם אזרח (בירגער) און דעם גר (פרעמדער). דער באטאנונג מאכט באזונדערס זין אין קאנטעקסט פון דעם באזעצטן לעבן אין ארץ ישראל: אין מדבר איז דער באגריף פון א גר כמעט נישט שייך, ווייל קיינער „וואוינט" נישט טאקע ערגעץ. ווען זיי וועלן האבן זייער אייגענע מדינה און טעריטאריע, וועלן זיין בירגער און פרעמדע, און דער דין מוז קלאר מאכן אז ביידע ווערן באהאנדלט גלייך.

די מצוה פון חלה

שייכות צו דער פריערדיגער מצוה

פונקט ווי די מנחות דארפן מ'זאל אפשיידן מעל פאר קרבנות, אזוי פארברייטערט די מצוה פון חלה דעם עיקרון אויף דעם אלטעגלעכן לעבן: יעדעס מאל ווען מ'באקט ברויט פון דעם פראדוקט פון דעם לאנד, דארף מען אפשיידן א חלק (תרומה).

דער פירוש פון „ראשית"

דאס ווארט ראשית („ערשטע") איז נישט קלאר:

- עס קען מיינען דאס **ערשטע ברויט פון דער סעזאן**, פאראלעל צום קרבן עומר (ערשטע שניט-קרבן).
- חז"ל טייטשן עס אז דאס מיינט דער **ערשטער חלק יעדעס מאל ווען מ'באקט ברויט** — א תרומה וואס מ'שיידט אפ ביים באקן, פונקט ווי תרומות גורן ווערט אפגעשיידט ביים דרעשן. דאס שאפט א צוויי-שטאפל סיסטעם: ערשט אפשיידן פון רויע תבואה, און דערנאך נאכאמאל פון געבאקן ברויט.

די חלה גייט צו הקב"ה, וואס שפעטער (נאך פרשת קרח) ווערט ספעציפיצירט אז עס גייט צום כהן — אבער דער פרט ווערט דא נישט געזאגט.

דינים פון קרבנות פאר א שוגג'דיגע עבירה

דער נעקסטער אפשניט האנדלט מיט קרבנות וואס מ'ברענגט ווען מ'טוט א עבירה בשוגג — אומבאוואוסט, אומבאמערקט, אדער אן וויסן. דער פסוק רעדט פון עבירות אויף אלע מצוות וואס השם האט באפוילן פון דעם אלערערשטן טאג פון באפעלן מצוות און ווייטער.

אויב דער גאנצער ציבור האט געזינדיגט: די עדה (דער ציבור/זקנים) דארף ברענגען א פר (אקס) מיט זיין מנחה און נסך, פלוס א שעיר (ציגנבאק) ווי א חטאת. דער כהן איז מכפר, און די תורה זאגט: ונסלח להם

— עס וועט פאַרגעבן ווערן, פאַר ביידע אזרחים און גרים, ווייל עס איז געטאן געוואָרן בשגגה.

אויב א יחיד האט געזינדיגט: א יחיד ברענגט א בת-שנתה עז (א יאָר-אַלטע ציג) ווי א חטאת. דער זעלבער דין גילט פאַר אן אזרח און א גר.

ביד רמה — א באוואוסטע, אויפזעציגע עבירה

די תורה ניצט נישט דעם רבנישן באגריף מזיד. אנשטאט דעם זאגט זי ביד רמה — „מיט אן אויפגעהויבענער האנט." דער אויסדרוק האט א שטארקע שייכות: בני ישראל זענען ארויס פון מצרים ביד רמה, וואס דריקט אויס פרייהייט. אבער די פרייהייט גייט נישט אזוי ווייט אז מ'זאל קענען זיך ווידערזעצן קעגן די מצוות ביד רמה.

איינער וואס זינדיגט ביד רמה ווערט באשריבן ווי א מגדף — ער לעסטערט דעם אויבערשטן. דאס פארברייטערט דעם באגריף וואס מ'האט געטראפן אין פרשת אמור, וואו מגדף האט געמיינט ספעציפיש לעסטערן דעם נאמען פון הקב"ה. דא, יעדע בולט'ע, אויפזעציגע אומגעהארכזאמקייט איז א גדוף.

דער שפרונג פון שוגג גלייך צו גדוף איז אויפאלנד — די תורה שטעלט נישט פאר קיין מיטעלע קאטעגאריע. שוגג קען ארייננעמען א ברייטע שטח, אריינגערעכנט עבירות וואס קומען פון א שטארקן יצר הרע. די הלכה שפעטער שאפט מער קאטעגאריעס, אבער די תורה דא האט נאר צוויי.

דער רמב"ם דעפינירט ביד רמה ווי איינער וואס זאגט „דער דין עקזיסטירט נישט פאר מיר" — א פורק עול, איינער וואס ווארפט אראפ דעם עול לגמרי. פאר אזא מענטש העלפט קיין קרבן נישט. דער עונש איז כרת — אפגעשניטן ווערן. די תורה דערקלערט: כי דבר ה׳ בזה — ער האט מבזה געווען דעם ווארט פון הקב"ה; ואת מצותו הפר — ער האט צעבראכן/נישט געפאלגט זיין באפעל. עוונו בו — זיין עבירה בלייבט אויף אים, דאס מיינט ער איז נאך שולדיג אן קיין מעכאניזם פון כפרה. דער בילד איז א קאנטראסט צו לשונות פון כפרה ווי ונשא עוונו (וועקטראגן דעם חטא) אדער וכפר (מכפר זיין). גאר וויכטיג: ס'איז נישטא קיין באגריף פון תשובה אין דער פרשה — דער אפשניט האנדלט שטרענג מיט קרבנות, און קיין קרבן לייזט נישט א באוואוסטע, אויפזעציגע עבירה.

דער מקושש עצים — קלויבן האלץ אום שבת

א מענטש ווערט געפונען קלויבנדיג שטעקנס (מקושש עצים) אום שבת. די תורה האט קיינמאל נישט דעפינירט וואס איז מלאכה אום שבת (מסכת שבת באהאנדלט דאס), אבער די מעשה נעמט אן אז ס'איז פשוט קלאר אז קלויבן האלץ איז נישט רוהען. דאס איז קיינמאל נישט געווען די קשיא.

מ'האט אים געבראכט צו משה, אהרן, און דער עדה (דא פונקציאנירט עס ווי וואס מ'וואלט שפעטער גערופן א סנהדרין). זיי האבן נישט געוואוסט דעם עונש. מ'האט אים אריינגעלייגט אין משמר — א האלטע-פלאץ, נישט קיין פסק — ווייל דער דין איז נאך נישט קלאר געווען.

נישט ווי ביי בנות צלפחד און פסח שני, וואו משה פרעגט בפירוש ביים אויבערשטן, דא ענטפערט הקב"ה אויף משה'ס אומאויסגעזאגטע קשיא: דער מענטש מוז געשטייניגט ווערן אויסערהאלב דעם מחנה דורך כל העדה. דער הריגה קומט פאר אויסערהאלב דעם מחנה, מעגלעך ווייל הרג'ענען אינערהאלב דעם מחנה וואלט פאראורזאכט טומאה. דער פסק ווערט אויסגעפירט.

דאס שטעלט אוועק דעם עונש פאר חילול שבת ווי א דין לדורות, נישט א איינמאליגע פסק. דער רמב"ם האט געהאלטן אז די מעשה איז באדייטנד דוקא ווייל משה אליין האט אנגעווענדט מיתת בית דין פאר חילול שבת, וואס באווייזט דעם גרויסן חשיבות פון שבת. די מעשה באלויכט אויך דעם ברייטערן ענין פון דינים וואס זענען נישט גענוג ספעציפיצירט און דארפן ווייטערדיגע דעפיניציע — א קשיא וואס גייט ווייטער נאך משה'ן און ווערט אין א געוויסן זין באהאנדלט אין ספר דברים.

די מצוה פון ציצית

שייכות צום פריערדיגן מאטעריאל

נאך דער דיסקוסיע פון שוגג'דיגע עבירות, שטעלט די תורה איצט פאר א לייזונג צום פראבלעם פון אומבאוואוסט נישט מקיים זיין מצוות. דער סדר איז לאגיש: ערשט דער באגריף אז מ'קען פארגעסן אדער בשוגג עובר זיין א מצוה, און איצט א ספעציעלע מצוה וואס איז געמאכט צו קעגנשטעלן גענוי דעם פראבלעם.

דער באפעל אליין

הקב"ה זאגט משה'ן ער זאל אנזאגן דעם פאלק צ�� מאכן ציצית אויף די כנפי פון זייערע בגדים לדורות, און צו לייגן אויף זיי א פתיל תכלת (א בלויער פאדעם). דאס ווארט כנפי ווערט געוויינלעך איבערגעזעצט ווי „עקן," אבער דאס איז נישט גענוי דער ווערטלעכער טייטש. כנף איז א בילד וואס ווערט אנגעווענדט אויף א בגד אויף דעם זעלבן אופן ווי א פויגל האט פליגלען אדער א בנין האט א „פליגל" — עס מיינט די עקסטרעמיטעטן פון דעם בגד, וואס קען ארייננעמען עקן אבער איז נישט באגרעניצט צו דעם.

פארברייטערונג פון כהונה-קדושה צום גאנצן כלל ישראל

דער פתיל תכלת דערמאנט אן דער תכלת וואס מ'געפינט אין די בגדי כהונה, באקאנט פון פרשת תצוה. דארט האבן תכלת וארגמן און פארבונדענע מאטעריאלן געהערט אויסשליסלעך צו די כהנים. איצט באקומט יעדער איד כאטש איין פתיל תכלת אויף דעם עק פון זיין בגד. דאס פארבינדט זיך שטארק מיט א הויפט-טעמע פון ספר במדבר: דער פארברייטערונג פון דער קדושה פון דער כהונה און דעם בית המקדש ארויס צום גאנצן פאלק.

זכרון — אבער אין דער פארקערטער ריכטונג

דער תפקיד פון ציצית איז פאראלעל צום תפקיד פון די בגדי כהונה, אבער פארקערט. די בגדי כהונה האבן געדינט ווי א זכרון — דערמאנונגען געריכט צום אויבערשטן ער זאל געדענקען כלל ישראל (ווי מ'זעט ביים ציץ, דעם חושן, דעם אפוד, א.א.וו., אלע באשריבן מיט דעם לשון והיו לכם לזכרון). ציצית פונקציאנירט אויך ווי א זכרון, אבער דער ריכטונג איז פארקערט: אנשטאט דערמאנען דעם אויבערשטן וועגן אונז, דערמאנען זיי **אונז** וועגן דעם אויבערשטנ'ס מצוות. מ'וועט זען די ציצית, געדענקען אלע מצוות, און זיי מקיים זיין.

ולא תתורו — דער באגריף פון יצר הרע

דער פסוק וואָרנט: ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם — איר זאלט נישט אוועקבלאנדזשען נאך אייערע הערצער און נאך אייערע אויגן. דער ווארט תתורו איז אויפאלנד: עס איז דער זעלבער ווארט וואס ווערט גענוצט פאר שפיאנירן (לתור), און דאס זענען די **איינציגע צוויי ערטער** וואו דער ווארט קומט פאר אין דער גאנצער תורה. דער מיינונג כאפט אריין געצויגן ווערן נאך, אפגעלענקט ווערן, אדער פארפירט ווערן — א מין זנות (אוועקבלאנדזשען/אומטרייהייט) פון דעם ריכטיגן וועג.

דער פסוק איז איינע פון די תורה-מקורות פאר דעם באגריף פון עפעס ווי א יצר הרע — אן אינערלעכע כח וואס פאראורזאכט אז א מענטש פארגעסט מצוות אדער ווערט אפגעלענקט דורך מענטשלעכע תאוות און חושים-דערפארונגען. די ציצית דינען ווי א ממשות'דיגע דערמאנונג וואס איז געמאכט צו קעגנשטעלן דעם ציען, כדי מ'זאל מקיים זיין אלע מצוות.

והייתם קדושים און דעם אויבערשטנ'ס חתימה

דער פסוק ענדיגט מיט והייתם קדושים — „איר זאלט זיין הייליג" — וואס דערמאנט צוריק ביז פרשת קדושים, וואו דער ראם פון פילע מצוות איז געווען דער רוף צו זיין קדושים לה׳ (באזונדער, הייליג, אפגעשיידט). דער לעצטער פסוק — אני ה׳ אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה׳ אלקיכם — פונקציאנירט ווי דעם אויבערשטנ'ס חתימה אויף דער גאנצער גרופע פון מצוות אין פרק ט"ו. כאטש חז"ל טייטשן דאס ספעציפיש ווי דער סוף פון פרשת ציצית, קען מען עס פארשטיין ווי א חתימה אויף דער גאנצער זאמלונג: די מצוות פון מנחות און נסכים, חלה,

שוגג און מזיד, די מעשה פון דעם מקושש, און ציצית — אלעס פארזיגלט דורך דעם איבערשטנ'ס דערקלערונג ווער ער איז און פארוואס זיינע באפעלן טראגן אויטאריטעט.

תמלול מלא

במדבר פרק ט"ו: מנחות, נסכים, און חלה

הקדמה: דער סטרוקטור פון מצוות אין ספר במדבר

היינט לייענען מיר במדבר פרק ט"ו. דער פרק איז צוריק א פרק פון מצוות, ווי איך האב שוין גערעדט אין דער הקדמה צום גאנצן ספר. ס'איז דא א גאנצע סך גרופעס, איסוואלן פון מצוות אין דעם ספר, וואס ס'איז שווער צו זען דעם שייכות צווישן זיי און דעם סיפור אדער דעם כראנאלאגישן סטרוקטור פון דעם ספר. און ווי איך האב דארט געזאגט, איז דאס בפרט אמת ביי דעם צווייטן חלק פון דעם ספר, יא? דער ערשטער חלק, כאטש א גרויסער חלק פון די מצוות אין דעם ערשטן חלק, האט מען געקענט א ביסל מצמצם זיין און זען ווי זיי פארבינדן זיך מיט דער כראנאלאגיע, מיט דעם סטרוקטור. אין דעם דריטן חלק, אויך זענען דא עטלעכע מצוות וואס מ'קען אריינפאסן.

אין דעם מיטלסטן חלק, וואס איז דער חלק פון די נסיונות המדבר, דער סיפור פון דעם מדבר און אלע צרות וואס זיי האבן געהאט דארט, איז זייער שווער צו זען ווי ס'איז דא עפעס א שייכות מיט דעם סיפור. ס'איז פארשטייט זיך דא מדרשים, פארשידענע רעיונות ווי מ'קען זיי פארבינדן, אבער קיינער פון זיי איז נישט אזוי קלאר אדער איבערצייגנד אין פשט.

אזוי וועלן מיר דאס פשוט באהאנדלען ווי חלקים פון הלכות, ספעציפיש הלכות וואס האבן צו טאן מיט קרבנות, וואס ווי דער רמב"ן זאגט, ווערט אלעמאל באטראכט ווי א מין הוספה צום ספר ויקרא, צו תורת כהנים, און במדבר איז א המשך דערפון. און דערנאך נאך עטלעכע זאכן, וואס אפשר אין דעם פרק איז נאך איין זאך, וואס האט נישט קיין שייכות דערצו, אבער מיר וועלן דאס באשפרעכן אין א רגע ווען מיר קומען צום סוף פון דעם פרק.

די מצוה פון מנחות און נסכים

א נייע כללות'דיגע תקנה פאר אלע קרבנות

די ערשטע מצוה אין דעם פרק, אדער אייגנטלעך די ערשטע מצוה אין דער גרופע מצוות, איז די מצוה פון מנחות און נסכים וואס קומען צוזאמען מיט יעדן קרבן.

מיר האבן שוין גערעדט אין ספר ויקרא באריכות, אין דעם אנהויב דערפון, און אין נאך עטלעכע ערטער אויך, אין דעם סוף דערפון, וועגן די קרבנות פון די מועדים און אזוי ווייטער. מיר האבן גערעדט — און נישט די קרבנות אליין נאך, נאר אז ס'איז דא קרבנות און אזוי ווייטער — שוין אין פרשת תצוה האבן מיר געהאט דעם ענין פון א קרבן תמיד. מיר האבן גערעדט וועגן פארשידענע קרבנות און פארשידענע הלכות פון די קרבנות, א סך הלכות.

איצט לייגן מיר צו א גאנץ נייעם חלק, א גאנצע נייע סדרה, צו די קרבנות, און ס'איז טאקע זייער אינטערעסאנט אז ס'איז אפגעטיילט. שפעטער ווען מיר קומען צו פרשת פנחס, וואו ס'ווערט באשריבן די קרבנות פון די מועדים, וועלן מיר זען אז דאס איז שוין אריינגעבויט דארט. די קרבנות פון פרשת פנחס האבן שוין זייערע מנחות און זייערע נסכים צוזאמען דערמיט.

ס'איז אויך אמת אז דער קרבן תמיד אין פרשת תצוה האט שוין געהאט דאס אין א געוויסן זין, אין א געוויסן זין אפשר די מועדים האבן דאס אויך געהאט, כאטש ס'ווערט נישט גערופן א מנחה. איך מיין, עטלעכע קרבנות האבן עפעס ענלעכעס צו דעם, אפשר דער לחם פון א תודה קען מען אנקוקן ווי א מין מנחה וואס האט א שייכות דערצו. אבער בכלל, דער כלל אז יעדער קרבן דארף האבן נסכים און א מנחה צוזאמען דערמיט, איז נישט עפעס וואס מיר האבן פריער געלערנט, ס'איז א נייע זאך, און ס'איז ממש א הוספה צו יעדן קרבן אויף דער וועלט, אדער ווי ס'שטייט דא, יעדער קרבן אויף דער וועלט דארף דאס האבן, און מיר האבן דאס קיינמאל נישט געלערנט, ס'איז א גאנצע נייע סדרה.

דאס איז איינע פון די רעטענישן פון דער תורה, וואו געוויסע סטרוקטורעלע זאכן פון געוויסע מצוות קומען נישט פאר אין דעם זעלבן ארט. מ'דארף לערנען א סך פארשידענע ערטער, מ'דארף לייענען פארשידענע חלקים כדי צו באקומען דאס גאנצע בילד פון איין מצוה, ווי אזוי מ'טוט עס.

דער „כי תבואו" ראם: דער שייכות צו ארץ ישראל

נו, דאס איז די מצוה, און ס'איז אויך זייער אינטערעסאנט ווי ס'ווערט אריינגעשטעלט, און דאס איז עפעס וואס פארבינדט עס מיט דעם צווייטן חלק, אדער אייגנטלעך דעם דריטן חלק פון דעם ספר, וואס ברענגט אונז צו ארץ ישראל, ווייל דאס איז די מצוה וואס הויבט אן, **כי תבואו אל ארץ מושבותיכם**.

מיר האבן שוין גערעדט אין פרשת אמור, ווי אין ספר דברים למשל, א סך סך מצוות ווערן אריינגעשטעלט מיט דעם לשון פון **כי תבואו ארץ**, ווען איר וועט קומען אין ארץ ישראל וועט איר האבן די און די מצוה. אבער מיר האבן נישט א סך אזעלכע מצוות פריער אין דער תורה. מיר האבן יא געהאט איינע, די מצוה פון דעם עומר, אפשר זענען דא נאך וואס איך פארגעס איצט, אבער דאס איז זיכער אין דעם ספר דאס ערשטע מאל וואס ס'ווערט אזוי אריינגעשטעלט, און דאס ווייזט אונז אז דאס זענען מצוות וואס זענען אין א געוויסן זין געגעבן שפעטער, אדער שוין מכוון צו דעם מצב.

פארוואס די מצוות זענען ספעציפיש פאר ארץ ישראל

ס'זענען דא וואס זאגן דעריבער, די מצוות וואס מ'טוט נישט אין מדבר, ס'איז מצוות וואס זענען געגעבן נאר פאר דעם מצב ווען זיי וועלן זיין אין ארץ ישראל אין זייער לאנד, כאטש ס'איז שווער צו פארשטיין פארוואס. געוויסע מצוות, איז ס'קלאר — די מצוה פון דעם עומר, מ'דארף האבן דעם פרי פון דער ערד כדי מ'זאל עס קענען טאן. אבער א מצוה ווי נסכים אדער מנחות, איז נישט גאנץ קלאר פארוואס זיי האבן א שייכות, כאטש ס'איז גאנץ פשוט אז מ'קען עס פארבינדן אויף דעם זעלבן אופן, יא? ס'זעט אויס ווי דאס זענען פשוט א חלק פון קרבנות, אזוי פארוואס זאלן זיי האבן א שייכות?

אבער דער תירוץ איז אז דאס זענען די חלקים פון די קרבנות — קרבנות פון בהמות — וואס מ'קען ברענגען אויך ווען מ'איז א נאמאד. מענטשן אין מדבר האבן געהאט בהמות, זיי האבן געהאט שאף און בקר און אזוי ווייטער, אבער זיי האבן נישט געהאט זייער אייגן תבואה און זיי האבן נישט געהאט זייער אייגן ברויט, יא? זיי האבן געהאט מן, זיי האבן נישט געהאט זייער אייגן וויין, זיי האבן אמאל געהאט וואסער, אבער זיי האבן נישט געהאט זייערע אייגענע כרמים.

ווען זיי קומען אין ארץ ישראל, וועט איר האבן אייער אייגן תבואה, וועט איר האבן אייער אייגן ברויט, וועט איר האבן אייער אייגן וויין, דעמאלט וועט איר ברענגען קרבנות אויך פון דעם. אזוי מיין איך איז דער אופן ווי ס'האט א שייכות צו ארץ ישראל.

פארשטייט זיך, עטלעכע פון די באשרייבונגען פון דעם מדבר רעדן אויך וועגן זייער ברויט, יא, ווי מיר האבן גערעדט וועגן די מלואים, וואס מיר האבן געלערנט אין דער פרשה פון דער וואך, תצוה, רעדט וועגן זיי האבן ברויט און מצה און אזוי ווייטער, אבער אפשר איז דאס געווען א באזונדערע זאך, אפשר איז דאס אויך געמאכט געווארן פון מן, איך ווייס נישט, אבער דאס איז ספעציפיש פאר ארץ ישראל דערפאר.

די פרטים פון די קרבנות

אזוי שטייט דא: ווען איר קומט אין ארץ ישראל, וועט איר וואוינען, וועט איר וואוינען אין א באזעצטן, אין א שטענדיגן אופן, און איר וועט מאכן א אש צו השם, איר וועט ברענגען א קרבן, ס'מאכט נישט אויס וואסערע מין קרבן. געדענקט, ס'זענען דא צוויי מינים קרבנות, עולה און זבח, סיי אן עולה, וואס שליסט אריין חטאת און אזוי ווייטער, אדער זבח, וואס איז אין דער תורה שלמים און אזוי ווייטער. סיי ס'איז א נדר אדער א נדבה — ווידער, נדר און נדבה ביי חז"ל האבן א ספעציפישע מיינונג; אין דער תורה איז נישט אזוי קלאר אז דאס איז דער פשוט'ער פשט. נדר מיינט מ'האט געמאכט א הבטחה אין א צרה, אז אויב השם וועט אייך ראטעווען פון דעם אדער עפעס אזוינס, וועט איר ברענגען א קרבן. א נדבה איז אז מ'וויל סתם ברענגען א קרבן. אדער די מועדים, וואס מיר האבן שוין גערעדט, די מועדים האבן באשטימטע קרבנות פאר זיך, אדער אפשר אפילו דער קרבן תמיד, וואס האט דאס טאקע.

אזוי ווען מ'וויל דאס טאן, ס'מאכט נישט אויס וואסערע מין בהמה, פון בקר, פון דער הערדע, פון קי און אזוי ווייטער, אדער פון שאף, ס'מאכט נישט אויס, וועט איר ברענגען אויך, צוזאמען דערמיט, א מנחה. וואס וועט די מנחה זיין? **עשרון סולת** — עשרון איז אויך דער שיעור פון דעם עומר, וואס איז דער שייכות — און אויך צוזאמען מיט **רביעית ההין שמן**, אזוי דאס איז נומער איינס. מ'וועט ברענגען סולת, מ'וועט ברענגען מעל, מ'וועט מאכן דעם מעל אין א מנחה, א צענטל פון אן איפה, מ'וועט ברענגען א פערטל הין אויל, און א פערטל הין וויין. אזוי דאס זענען די דריי זאכן. די דריי הויפט זאכן, די דריי הויפט פרודוקטן פון דעם לאנד, וועט מען ברענגען צוזאמען מיט יעדן קרבן.

דער שטאפלדיגער שיעור

דאס וועט זיין, אויב מ'ברענגט א כבש, אויב מ'ברענגט א שעפעלע. אויב מ'ברענגט אן איל, אויב מ'ברענגט א ווידער, וואס איז א גרעסערע שאף, א גרעסערער קרבן, דעמאלט וועט מען ברענגען א גרעסערע מנחה. מ'וועט ברענגען צוויי עשרונים פון דער סולת, א דריטל הין, אזוי דער סולת ווערט פארדאפלט, צוויי צענטל אנשטאט איינס, אבער דער שמן און דער וויין ווערן נישט פארדאפלט, זיי ווערן פון א פערטל צו א דריטל הין, ביידע דער אויל און דער וויין.

אויב מ'ברענגט א בן בקר, אויב מ'ברענגט א קו, אדער אן אקס, דעמאלט וועט מען ברענגען, ס'מאכט נישט אויס צי ס'איז אן עולה אדער א זבח, וועט מען ברענגען דעמאלט, אדער ס'איז א נדר אדער שלמים, ס'מאכט נישט אויס וואסערע מין ס'איז, דעמאלט וועט מען ברענגען דריי עשרונים, אזוי ווידער, נישט פארדאפלט, ס'ווערט צוגעלייגט איין גאנצער עשרון, און א האלבער הין, א האלבער הין שמן און א האלבער הין וויין.

דאס וואלט געווען דער כלל פאר איין שור, פאר איין איל, פאר איין שה, ס'מאכט נישט אויס וואסערע מין שה — ס'האט צוויי מינים, כבשים און עזים — און דערנאך, ווי דער פשט דערקלערט, אויב מ'ברענגט צוויי, דעמאלט וועט מען ברענגען לויט דער צאל, אדער אויב מ'ברענגט צוויי שוורים, דעמאלט דארף מען ברענגען צוויי מאל אזוי פיל, און אזוי ווייטער.

איין דין פאר דעם בירגער און פאר דעם גר

און דאס וועט זיין א דין, סיי פאר א בירגער, סיי פאר א גר, יעדער וואס וואוינט מיט אייך וועט האבן דעם זעלבן דין. דאס איז אויך עפעס וואס ווערט שוין באטאנט פון דעם פשוט'ן פשט דא, אפשר איז ס'עפעס וואס ווערט דא צוגעלייגט, ווייל ווען מ'איז אין מדבר, האט מען נישט ממש א גר, מ'וואוינט נישט דא אין א באזעצטן אופן, מ'וואוינט נישט ערגעץ. ווען זיי וועלן האבן זייער אייגן מדינה, זייער אייגן ארט, דעמאלט וועלן זיין בירגער, מענטשן וואס וואוינען דארט, וואס זענען שטענדיג דארט, וואס זענען א חלק דערפון, און דעמאלט וועלן זיין פרעמדע, אזוי דעמאלט דארף מען זאגן אז דער זעלבער דין וועט זיין פאר דעם גר.

און ס'ווערט איבערגעחזר'ט דריי מאל אז דער זעלבער דין וועט זיין פאר דעם גר. אפשר זענען דא עטלעכע הוספות אין יעדעס פון די דריי מאל, אבער איך גיי איצט נישט אריין אין דעם. בעיקר שטייט אז דאס איז דאס זעלבע פאר אן אזרח און א גר, דאס איז איינס באזונדער, און דערנאך שטייט, צוזאמען, וועט איר האבן איין דין, איין כלל, סיי פאר אייך, סיי פאר א גר, לעולם, פאר אלע דורות, וועט זיין דער זעלבער דין.

גוט, דאס איז איין דין, ווידער. אזוי מיר פארשטייען יא דעם שייכות מיט דער כראנאלאגיע, כאטש ס'געהערט נישט צווישן — ס'איז נישט ווי עפעס וואס פאסירט צווישן דער מעשה פון די מרגלים און דער מעשה פון קרח, וואס וועט זיין דער נעקסטער, אדער אפשר דער מקושש, אבער אין דעם קומענדיגן פרק האבן מיר דער מעשה פון קרח. אבער ס'האט טאקע זייער א שייכות מיט דעם ענין אז מיר קומען נענטער צום דריטן חלק פון דעם ספר, טאקע, און פארשטייט זיך, די מרגלים האבן געזאגט אז דאס וועט נעמען פערציג יאר, אבער סיי ווי סיי, די כראנאלאגיע גייט ווייטער, און דער סוף פון דעם ספר וועט אונז ברענגען גאנץ קלאר ביז צום שוועל פון ארץ ישראל, אזוי ס'ברענגט אונז אהין.

די מצוה פון חלה

און אויף דעם זעלבן אופן, פארבונדן דערמיט, האבן מיר נאך א מצוה, וואס איז די מצוה פון חלה. די מצוה פון חלה איז, מ'וועט ברענגען תרומה, מ'וועט ברענגען א חלק, מ'וועט אפשיידן א חלק פון, פונקט ווי מיר האבן איצט געהאט, מ'ברענגט מנחה, פון דער ערד, פון דעם מעל פון אייער לאנד, יעדעס מאל ווען מ'מאכט א חלה, נישט נאר ווען מ'ברענגט א קרבן, יעדעס מאל ווען מ'באקט ברויט אדער עפעס, ווען מ'עסט פון דעם ברויט פון דעם לאנד, יא? **ואכלכם מלחם הארץ**, מ'ברענגט תרומה, מ'וועט ברענגען דעם ראשית, דעם ראשית.

איצט, דער ראשית קען מען טייטשן אויף פארשידענע אופנים. איך האב געזאגט, יעדעס מאל ווען מ'ברענגט ברויט, אפשר מיינט עס דאס ערשטע ברויט פון דער סעזאן, ווי מיר האבן געהאט עפעס ענלעכעס וואס איז דער קרבן עומר, וואס איז בעיקר דאס ערשטע ברויט אדער דער ערשטער שניט פון דער סעזאן. אדער חז"ל האבן עס געטייטשט כאטש אז ס'מיינט דאס ערשטע פון יעדעס מאל ווען מ'באקט ברויט. מ'וועט געבן תרומה, מ'וועט אפשיידן א חלק, פונקט ווי תרומת גורן, אזוי מיר ווייסן שוין אז ס'איז דא תרומת גורן וואס מ'גיט פון דער ערשטער תבואה, און ס'איז נאך תבואה. איצט ווען מ'באקט, איז ס'א נייע שטופע, און מ'גיט ווידער דאס ערשטע דערפון, און מ'גיט עס צו השם.

שפעטער וועלן מיר געוואר ווערן אז דער השם מיינט ס'גייט צום כהן, און דאס שטייט נישט דא, דאס שטייט שפעטער, נאך פרשת קרח. דאס איז די מצוה פון חלה.

הלכות קרבנות פאר א שוגג'דיגע עבירה

איצט, ס'איז דא נאך א מצוה, און די מצוה אויך, אין א געוויסן זין, שטייט שוין אין פרשת נשא, מיר האבן געהאט עפעס זייער ענלעכעס, אבער ס'איז ווידער, איין זאך וואס ווערט דא צוגעלייגט גאנץ קלאר איז דער ענין פון דעם גר, דעם פרעמדן וואס האט דעם זעלבן דין פאר אים, און ס'איז א מעשה פון די קרבנות וואס קומען. אויך האבן מיר עס שוין געהאט אין פרשת נשא, און מיר האבן עס אויך שוין געהאט אין פרשת ויקרא, עפעס ענלעכעס, און אויסצוגעפינען צי ס'זענען דא סתירות, צי זיי זאגן דאס זעלבע, איז א גאנצע ארבעט פאר זיך, אבער מיר וועלן פשוט לייענען וואס ס'שטייט דא, וואס איז אז ס'איז דא א קרבן, ווידער, ס'זענען דא נאך הלכות פון קרבנות, אבער ס'איז קרבנות וואס קומען אויב מ'האט בשוגג.

פארשטיין דעם ענין פון שוגג

איך מיין נישט אז מ'דארף דאס גאנץ טייטשן ווי עפעס בטעות, נאר עפעס א מין, נישט, עפעס וואס איז אנדערש פון מיט פולן ווילן, מיט פולער בחירה, עפעס נישט מיט בחירה, נישט מיט כוונה, אומבאוואוסטזיניג, האט מען געטאן אין דער מצוה.

און אזוי שטייט, און ס'הויבט זיך אן אזוי: אויב מ'האט בטעות, אדער אויב מ'איז בשוגג, נישט געטאן א מצוה וואס השם האט באפוילן, נישט געטאן א

מצוה פון דעם ערשטן טאג וואס השם האט אנגעהויבן באפעלן מצוות ביז דעם היינטיגן טאג, אזוי לייען איך דעם ערשטן חלק.

ווען דער גאנצער ציבור זינדיגט

דערנאך אזוי, ס'איז תלוי, ווער האט געטאן די עבירה? איך זאג עבירה, און די תורה זאגט נישט מצוה, זי זאגט נישט עבירה, זי האט נישט דעם מושג, זי זאגט מ'וועט נישט טאן איינע פון די מצוות וואס השם האט געזאגט מ'זאל טאן, אדער מ'האט יא געטאן עפעס וואס ער האט געזאגט מ'זאל נישט טאן, מיר נעמען אן אז ס'איז דאס זעלבע.

אזוי איז ס'אזוי: אויב ס'איז דער גאנצער ציבור וואס האט געמאכט דעם טעות, עדה, עדה מיינט, מיר האבן דעם עדה א סך מאל דא, עדה איז דער ציבור, דאס פאלק, די זקנים אויף דער זייט, דעמאלט וועט מען ברענגען א פר, מ'וועט ברענגען א גאנצן אקס, און מיט זיין מנחה און זיין נסך, ווי מיר האבן ערשט געלערנט, און א שעיר, צוויי בהמות, אן אקס און א שעיר, וועט מען דארפן ברענגען פאר א חטאת, און דער כהן וועט מכפר זיין דערויף, און דערנאך וועט מען פארגעבן ווערן, ווייל ס'איז געווען בשוגג, און זיי האבן געטאן זייער חוב צו ברענגען א קרבן, און די תורה גיט כביכול השם'ס חלק אין דער מעשה, און ס'וועט פארגעבן ווערן פאר זיי, פאר דעם פאלק, פאר דער קהילה, פאר דער עדה, און פאר דעם גר, ווייל זיי האבן עס געטאן בשוגג.

דאס איז ווען דער גאנצער ציבור האט געטאן א חטא.

ווען אן איינצלנער זינדיגט

וואס איז אויב איין מענטש האט געטאן א חטא, איין נשמה, אדער נפש אחת, דאס דארף נישט מיינען איין נשמה, איין יחיד האט דאס געטאן, דעמאלט ברענגט מען נישט א פר און א שעיר, דאס איז א זייער גרויסער קרבן, פארשטייט זיך, פאר א גרויסע גרופע מענטשן, און דאס זעלבע זאך, דער כהן וועט מכפר זיין פאר אים, און דאס איז דאס זעלבע זאך, דער זעלבער דין פאר אן אזרח, פאר א בירגער, אדער פאר א גר, דער זעלבער דין.

ביד רמה — א חטא מיט כוונה, מיט חוצפה

נו, דאס אלעס איז געווען אויב מ'האט עפעס געטאן בשוגג, נישט מיט כוונה, אדער מ'האט נישט געוואוסט, פארשידענע טייטשן פון דעם וואָרט בשוגג. וואס איז אויב מ'טוט עס בכוונה?

דער אויסדרוק ביד רמה

און דא האבן מיר נישט דאס וואָרט מזיד, מזיד איז א לשון פון חז"ל. **פרשת בשלח, ובני ישראל יוצאים ממצרים ביד רמה** — איז זייער אינטערעסאנט, דאס זעט אויס ווי ס'האט א שייכות, אונזער חירות איז דאס וואס מיר זענען ארויס פון מצרים ביד רמה, אבער דאס גיט אונז נישט קיין חירות צו גיין קעגן די מצוות ביד רמה.

מגדף — לעסטערן דעם אויבערשטן

נו, אויך, ס'מאכט נישט אויס צי ער איז א גר אדער אן אזרח, דאס איז דעם אויבערשטן מגדף, ער לעסטערט דעם אויבערשטן. מיר געדענקען, מיר האבן שוין געהאט א מעשה אין פרשת אמור, וועגן איינעם וואס איז מגדף את ה'. מגדף את ה' איז א מער כוללדיגע זאך, דארט איז ספעציפיש געווען איינער וואס מיר זאגן ער בענטשט, אדער טוט דאס היפוך פון בענטשן דעם אויבערשטן, און מיר האבן דאס מסביר געווען דארט.

אבער דא זענען מיר אז יעדעס מאל וואס איינער איז עובר בא גאנץ אפענעם אופן, נישט אז ס'איז בשוגג, אדער ער האט נישט געוואוסט, אדער אויף אן אנדער אופן, ער האט געהאט א שטארקע תאוה און דעריבער האט ער זיך נישט געקענט איבערנעמען, וואס קען אויך זיין א מין שוגג, מ'זעט דעם שפרונג דא פון שוגג און אלעס וואס איז אין דער מיט, ס'קען זיין אז שוגג כולל דאס אלעס. פארשטייט זיך, הלכה וועט מאכן מער קאטעגאריעס אין דער מיט, אבער אין דער תורה דא זענען נאר דאס צוויי קאטעגאריעס.

דער פורק עול — איינער וואס ווארפט אראפ דעם עול

אבער איינער וואס איז לגמרי ביד רמה, ביד רמה איז דער הגדרה דערפאר, איינער וואס זאגט, דער דין עקזיסטירט נישט פאר מיר, דעמאלט, איז נישטא קיין קרבן דערפאר, דער קרבן וועט נישט העלפן, און פארשטייט זיך מיר האבן שוין געהאט דעם דין פון כרת ביי פילע ספעציפישע מצוות ביז איצט, איצט זעען מיר אז אין א געוויסן זין, כרת איז א שטראף פאר גידוף, איינער וואס מיר רופן א פורק עול, איינער וואס זאגט, ס'אינטערעסירט מיר נישט, נישט נאר ער האט נישט געהאט קיין יראה, און דעמאלט איז דא א קרבן, ס'איז דא פארשידענע לייזונגען דערפאר, איינער וואס איז נישט ביד רמה, אויפן אופן פון גרויסע אומאפהענגיקייט, ער דערקלערט אומאפהענגיקייט פון דער תורה, דעמאלט, וועט ער נישט האבן קיין קרבן, אבער ער וועט אפגעשניטן ווערן.

דער ביאור פון כרת

דאס איז וואס עס שטייט, זאלסט נישט זאגן אפגעשניטן פון וואס, ער וועט אפגעשניטן ווערן, און ס'איז דא א ביאור, פונקט ווי ס'איז דא א ביאור פארוואס די מענטשן וואס האבן געטאן א חטא בשוגג קענען מכופר ווערן דורכן קרבן, און אזוי ווייטער, און דא איז דא א ביאור פארוואס דער מענטש קען נישט מכופר ווערן דורך א קרבן, ווייל ער האט מבזה געווען, ער האט באליידיגט דאס וואָרט פון דעם אויבערשטן, ער האט צעשעטערט, ער האט נישט געפאלגט זיין באפעל, דעריבער וועט ער אפגעשניטן ווערן, זיין חטא איז אין אים.

א חטא וואס איז אויף איינעם איז ווי צו זאגן ער איז נאך שולדיג, אחוץ ווען מיר זאגן א חטא וואס ווערט אוועקגענומען, דעמאלט זאגן מיר, איינער וואס איז מכפר פאר איינעם, ער וועט אפגעהויבן ווערן פון דעם משא פון דעם חטא פון אים, דאס מיינט פשוט דיין חטא איז נאך אין דיר, און דעריבער איז נישטא קיין לייזונג פאר דיר, ס'איז נישטא קיין תשובה אין דער פרשה דא פאר א שוגג, פאר א מזיד, פאר איינעם וואס טוט ביד רמה, דאס איז אן וויכטיגער נקודה, דאס גייט וועגן קרבנות, און ס'איז נישטא קיין קרבן וואס לייזט דאס.

די מעשה פון דעם מקושש עצים — קלויבן האלץ אום שבת

גוט, איצט האבן מיר נאך א, מ'זעט דא איך בין צוריקגעגאנגען צו דער מעשה פון דעם מדבר, אפשר דארף מען טאקע טראכטן אז דאס איז א טייל פון דעם דין, ס'איז א מעשה מיט א דין, עטלעכע פון די דינים דא ווערן געגעבן אין דעם צוזאמענהאנג פון א מעשה, אין דעם צוזאמענהאנג פון א שאלה וואו מ'האט נישט געוואוסט וואס צו טאן, און מ'האט באקומען דעם ענטפער, און דער ענטפער ווערט א דין, א פעסטער דין, כאטש עס שטייט נישט לגמרי דא אז ס'איז א פעסטער דין, ס'ווערט נאר דערציילט ווי א מעשה, אבער איך מיין מ'דארף פארשטיין אז דאס איז א פעסטער דין.

מ'געפינט דעם עובר

נו וואס איז געשען, ס'איז דא א מעשה, דערפאר איז די מעשה דא, ווייל דאס געהערט צו די מעשיות פון דעם מדבר, און מ'האט געפונען איינעם וואס קלויבט שטעקנס, קלויבט האלץ, אום שבת.

פארשטייט זיך, מיר האבן נישט געהאט ביז איצט, און אויך נישט איצט, א הגדרה וואס גענוי מיינט מלאכה אום שבת, וואסערע ארבעט, וואס ווערט גערעכנט ארבעט אום שבת, און די תורה האט נאר געזאגט פילע מאל, פארשידענע אופנים ווי מ'דארף רוען אום שבת, דו און אלע אנדערע, מיר האבן קיינמאל נישט געהאט א ביאור, עס זעט אויס ווי ס'איז פשוט, ווער עס האט אים געפונען, קלויבנדיג שטעקנס, וואס גענוי מ'זאל מתרגם זיין דאס וואָרט עצים, רוט פשוט נישט אום שבת, דאס איז נישט קיין שאלה, דאס איז קיינמאל נישט געווען די שאלה וואס זיי האבן געהאט.

פארשטייט זיך, די מפרשים, די חכמים, האבן א מחלוקת וואסערע מלאכה דאס איז, אבער אין דער תורה זעען מיר נישט דעם דיון, ס'איז פשוט אז דאס איז נישט.

די שאלה: וואס איז דער עונש?

נו, זיי ווייסן פשוט נישט וואס צו טאן, וואס זיי ווייסן נישט איז עפעס אנדערש, זיי געפינען אים, זיי ברענגען אים צו דער עדה, מיט אנדערע ווערטער, זיי באשליסן די דינים וואס שטעלן אויף דאס אויפפירונג פאר אלעמען, און זיי פרעגן אים כביכול, גוט, וואס טוען מיר? מיר האבן געפונען איינעם וואס איז עובר אויף דעם דין פון שבת, וואס טוען מיר?

דאס פארבינדט זיך פארשטייט זיך מיט וואס מיר זענען ערשט געקומען, אז איינער וואס איז עובר אויף א דין, אבער ביז איצט האבן מיר טאקע נישט געהאט קיין עונש, מיר האבן געהאט פילע זאכן, עטלעכע זאכן וואס האבן כרת, אנדערע עונשים האבן מיר געהאט, אבער דא האבן זיי נישט געוואוסט וואס דער עונש איז, דעריבער האבן זיי אים אריינגעטאן אין תפיסה, אין א באוואכטן ארט, וואס מיר רופן א תפיסה, ערגעץ וואו מ'ווארט אויף וואס עס וועט פאסירן מיט דיר, ווייל ס'איז נישט געזאגט געווארן, ס'איז נישט מבואר געווען צו זיי וואס צו טאן.

דעם אויבערשטנ'ס ענטפער: מיתה דורך סקילה

און מיר האבן נישט דעם צווישנשטאפל, ביי די מענטשן פון פסח שני האבן מיר געהאט דעם צווישנשטאפל וואו משה גייט צום אויבערשטן און זאגט זיי, דא איז עס נישט געווען ווי א שאלה, ס'איז נישט געווען ווי איינער פרעגט, נאר דאס פאלק האט עס געפונען, און ער זאגט זיי וואס צו טאן, ער זאגט זיי ער דארף געטויט ווערן, און אויך אויף א ספעציפישן אופן, ער דארף געשטיינגיגט ווערן מיט שטיינער, אלע, כל העדה, ווידער, כל העדה מיינט ווער עס איז אין דער פירערשאפט, ארויסהאלב פון דעם מחנה.

הרוגה אויסערהאלב פון דעם מחנה

דאס איז וואס מ'האט געטאן, מ'טוט נישט הריגות, ס'איז אינטערעסאנט ביי הריגות, כאטש דא זענען עס עפנטלעכע הריגות, כל העדה, אין א געוויסן מאס פון עפנטלעכקייט כאטש, ס'ווערט נישט געטאן אינעווייניג אין דעם מחנה, אפשר ווייל דער מחנה ווי מיר האבן פריער געזאגט דאס איז וואס זיי טוען, זיי נעמען אים ארויס פון דעם מחנה, און זיי שטייניגן אים מיט שטיינער, איך חזר עס איבער צוויי מאל, שטייניגן אים מיט שטיינער, אדער ווארפן שטיינער אויף אים, ס'קען זיין א בעסערע איבערזעצונג, אזוי ווי דער אויבערשטער האט געזאגט צו משה'ן.

די וויכטיקייט פון דער מעשה

און מיר דארפן אננעמען אז דאס איז דער עונש פאר מחלל שבת זיין, נישט נאר דאס איין מאל, נאר דאס איז א וויכטיגע מעשה, ס'איז א מעשה פון משה'ן, וואס פירט אויס מיתת בית דין — ס'וואלט נישט געווען א מעשה פון משה אליין וואס טוט דאס, אבער ס'איז אויך א מעשה אין אונזער צוזאמענהאנג פון עטלעכע דינים וואס זענען נישט גענוג מבואר געווען און דעמאלט דארפן זיי באקומען א ביאור.

פארשטייט זיך וואס עס פאסירט ביז היינטיגן טאג, ווי נאך דער תורה איז פארטיג, נאך ס'איז נישטא קיין משה, און דאס זאל אונז העלפן זאגן דינים וואס זענען נישט גענוג מבואר, דאס איז א שאלה וואס וועט אפשר דיסקוטירט ווערן אין א געוויסן זין, מיט דער שאלה.

איבערגאנג צו דער נעקסטער מצוה

נו, נאך איין מצוה אין דער סעריע, און צוריק צו עפעס וואס איז זיכער א מצוה, ס'איז נישטא קיין מעשה דערוועגן, אבער ווידער, ס'קען פארבונדן ווערן מיט דער שאלה פון פריער. א רגע צוריק האבן מיר געהאט די מעשה, דעם באגריף אז מ'קען פארגעסן, מ'קען בשוגג טאן א מצוה, ס'קענען זיין פארשידענע אופנים ווי מ'טוט א מצוה שלא בכוונה, נו איצט האבן מיר טאן א עבירה, נישט מקיים זיין א מצוה.

די מצוה פון ציצית: א לייזונג פאר עבירות בשוגג

גוט. נו, נאך איין מצוה אין דער סעריע, און צוריק צו עפעס וואס איז זיכער א מצוה, ס'איז נישטא קיין מעשה דערוועגן, ס'איז נישט לגמרי קלאר וואס עס טוט דא, אבער ס'קען, ווידער, פארבונדן ווערן מיט דער שאלה פון פריער.

א רגע צוריק האבן מיר געהאט די מעשה, דעם באגריף אז עטלעכע פון אייך קענען פארגעסן, מ'קען בשוגג טאן א מצוה, ס'קענען זיין פארשידענע אופנים ווי מ'טוט א מצוה שלא בכוונה. און איצט האבן מיר טאן א עבירה, יא, נישט מקיים זיין א מצוה שלא בכוונה. נו איצט האבן מיר א מין לייזונג פאר דעם פראבלעם — א באזונדערע מצוה וואס לייזט דעם פראבלעם פון טאן מצוות שלא בכוונה.

דער צוואי צו מאכן ציצית

און דער אויבערשטער זאגט צו משה'ן, זאג די אידן ס'איז דא א נייער דין, א נייע מצוה, קיינמאל נישט געהערט פון דער מצוה, מ'זאל מאכן ציצית אויף די כנפות, אויף די עקן. מיר טייטשן כנפות ווי די ווינקלען, איך מיין נישט אז דאס איז דער פשט'דיגער טייטש. כנפות, כנפות איז א בילד וואס מ'זאגט אויף בגדים פונקט ווי אויף דעם זעלבן אופן ווי א פויגל האט פליגלען, אדער מ'זאגט אמאל א הויז האט פליגלען, יא, דער מערב-פליגל פון א בנין. ס'איז ווי די עקן דערפון, ס'קען זיין די ווינקלען אבער נישט דוקא די ווינקלען, און די עקן פון זייערע בגדים, פאר די דורות תמיד, זיי זאלן מאכן ציצית און אויף די ציצית זאלן זיי **ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת**.

תכלת: פארשפרייטן קדושה פון די כהנים צו כלל ישראל

פתיל תכלת, פארשטייט זיך, געדענקט פון די בגדי כהן גדול, פון פרשת תצוה, און דא, יעדער מענטש — דאס איז ווידער עפעס וואס פארבינדט זיך זייער שטארק מיט דעם נושא פון ספר במדבר ווי מיר האבן גערעדט, וואס איז דאס פארשפרייטן פון דער קדושה, פון דער כהונה, פון דעם בית המקדש פאר אלעמען. ס'איז דא תכלת, תכלת וארגמן און אזוי ווייטער, וואס אלע כהנים האבן, אבער איצט איז דא א פתיל תכלת, איין פתיל תכלת כאטש אויף דעם עק פון די בגדים וואס יעדער מענטש האט, יעדער איד האט.

זכרון פארקערט: דערמאנען אונז וועגן דעם אויבערשטנ'ס מצוות

און דער תכלית דערפון וועט זיין זייער אינטערעסאנט, פונקט ווי דער תכלית פון די בגדי כהונה איז געווען צו מאכן דעם אויבערשטן געדענקען אונז, **והיו לזכרון לפני**, פארשידענע אופנים פון זכרון, אזוי ביי די ציצית, ביי דעם חושן, ביי דעם אפוד און אזוי ווייטער. דא אויך, די ציצית האט א תפקיד פון זכרון, אבער ס'איז כמעט דער פארקערטער זכרון. אנשטאט דערמאנען דעם אויבערשטן וועגן אונז, דערמאנט עס אונז וועגן דעם אויבערשטנ'ס מצוות. נישט זאגן איר וועט האבן ציצית, דעמאלט וועט איר זיי זען, און דורך דעם זען וועט איר געדענקען אלע מצוות און איר וועט זיי מקיים זיין.

ולא תתורו: דער יצר הרע און אוועקבלאנדזשען נאך אויגן און הארץ

און איר וועט נישט גיין, אדער נישט, **ולא תתורו**, ס'איז זייער אינטערעסאנט, ס'איז דער זעלבער לשון, און ס'איז נאר צוויי מאל וואס ס'ווערט געניצט אין דער תורה, איר וועט נישט זיין, איך ווייס נישט ווי מיר טייטשן עס, א שפיון, אדער נמשך ווערן, גיין נאך אייערע אויגן און אייער הארץ, וואס איר זענט זונים, ווי א מין זנות, אזוי אפשר א מין אוועקבלאנדזשען פון דעם וועג אדער אפגעלענקט ווערן פון דעם ריכטיגן וועג, נאך זיי.

דאס נעמט אן אז, דא איז איינע פון די מקורות אין דער תורה פאר דעם באגריף פון עפעס ווי א יצר הרע, עפעס ווי, ס'איז דא סיבות, ווי מיר האבן געזאגט, ס'איז עפעס וואס שטופט און ציט, אמאל פארגעסן מיר פשוט, אדער מיר ווערן אפגעלענקט דורך אייערע אויגן און אייערע הערצער, אדער מענטשלעכע תאוות, און דער ציצית איז געמיינט צו זיין א זכרון קעגן דעם, ס'איז געמיינט צו העלפן אז דאס זאל נישט פאסירן, און דעריבער וועלן מיר מקיים זיין אלע מצוות.

והייתם קדושים: דער חתימה פון דעם אויבערשטן

והייתם קדושים, דאס רופט אונז צוריק ביז פרשת קדושים, וואו דער ראש פון פילע מצוות איז געווען, איר וועט זיין קדושים צום אויבערשטן, איר וועט זיין באזונדער, איר וועט זיין הייליג, וואס געווני מיר טייטשן דאס וואָרט קדושים.

און דא האבן מיר דעם חתימה, דער חתימה וואס איז דער אופן ווי דער אויבערשטער חתמ'עט אויף יעדער מצוה, **אני ה', אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים**, צו זיין אייער ג-ט, איך בין ה' אייער ג-ט. און דאס איז פארשטייט זיך א חתימה אויף דעם גאנצן — פארשטייט זיך חז"ל האבן עס מפרש געווען ספעציפיש אויף פרשת קדושים, אבער דער אופן ווי איך האב עס מסביר געווען איז, ס'איז דא א געוויסע צוזאמענשטעלונג דא, אפילו די מעשה פון דעם מקושש, קענען מיר פארשטיין, אבער פארשטייט זיך אלעס אנדערש, ס'איז דא א געוויסע צוזאמענשטעלונג דא, און דאס איז דער אויבערשטער וואס חתמ'עט און פארענדיגט אלע דאזיגע פרשת קדושים דורך מכריז זיין ווער ער איז, און דעריבער זאלט איר מקיים זיין זיינע מצוות, יא, אדער פון דא קומט עס.

דאס איז דער סוף פון קאפיטל ט"ו.